

[कालावधी: - 2 ½ तास]

BA115FC22

सूचना :-

1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
3. विद्यार्थ्यांना प्रति तास 15 मिनिटे अतिरिक्त वेळ दिला जाईल.

भाग अ

(३५ गुण)

प्र.१ बहुपर्यायी प्रश्न

1. जागतिक अर्थव्यवस्थाशी राष्ट्रीय अर्थव्यवस्थाच्या होणाऱ्या एकत्रीकरणाच्या प्रक्रियेला----- म्हणतात.
 - a. खाजगीकरण
 - b. उदारीकरण
 - c. जागतिकीकरण
 - d. निर्गुतवणूक
2. _____ राज्यात शेतकऱ्यांच्या आत्महत्यांची संख्या सर्वाधिक आहे.
 - a. मध्य प्रदेश
 - b. महाराष्ट्र
 - c. कर्नाटक
 - d. छत्तीसगड
3. भारतीय राज्यघटनेत स्वतंत्रता हक्क कलम ----- मध्ये आहे.
 - a. १७
 - b. १८
 - c. १९
 - d. २०
4. सर्व जीवांचा त्यांच्या पर्यावरणाशी असलेला संबधाचा अभ्यास म्हणजे ----- .
 - a. पर्यावरणशास्त्र
 - b. जीवशास्त्र
 - c. शरीरशास्त्र
 - d. रसायनशास्त्र
5. मानवी हक्क ----- आहेत .
 - a. अमर्यादित
 - b. मर्यादित
 - c. अतूट
 - d. घेता येण्याजोगे
6. नवीन औद्योगिक धोरण, 1991 नुसार, केवळ _____ उद्योगांमध्ये परवाना आवश्यक आहे.
 - a. पाच
 - b. सहा
 - c. सात
 - d. आठ
7. _____ सारखी माध्यमे सुरु झाली म्हणून हाताने पत्र लिहून पाठवणे कमी झाले .
 - a. ई मेल
 - b. फॅक्सबुक
 - c. ट्विटर.
 - d. इन्स्टाग्राम
8. _____ म्हणजे त्यांच्या घरापासून दूर असलेल्या लोकांच्या जबरदस्तीने हालचाल करणे
 - a. स्थानिक स्थलांतर
 - b. प्रादेशिक स्थलांतर
 - c. सक्तीचे स्थलांतर
 - d. मोठ्या प्रमाणावर स्थलांतर
9. सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगातील शासकीय भांडवल काढून घेण्याची प्रक्रिया ----- होय
 - a. खाजगीकरण
 - b. उदारीकरण
 - c. जागतिकीकरण
 - d. निर्गुतवणूक
10. ----- मध्ये नवीन आर्थिक धोरण जाहीर झाले .
 - a. १९९१
 - b. १९९२
 - c. १९९३
 - d. १९९४
11. _____ कॉर्पोरेट कंपन्यांद्वारे शेतकऱ्यांसोबत काम करत आहे आणि बक्षिसे वाटून घेत आहे.
 - a. कंत्राटी शेती
 - b. कॉर्पोरेट शेती
 - c. सरकारी शेती
 - d. खाजगी शेती
12. मानवी हक्क वैश्विक जाहीरनामा ----- प्रसिद्ध झाला.
 - a. १९४८
 - b. १९४७
 - c. १९४६
 - d. १९४५
13. मानवी हक्क _____ कायद्याच्या तत्वातून प्राप्त झाले आहेत
 - a. सरकार
 - b. नैसर्गिक
 - c. न्यायिक
 - d. मानव
14. आमसभेने मानवी हक्क जाहीरनामा १० डिसेंबर ----- रोजी संमत केला
 - a. १९४५
 - b. १९४८
 - c. १९५०
 - d. १९४७
15. आम्लवर्षा हा ----- प्रदूषकाचा घटक परिणाम आहे ..
 - a. हवा
 - b. पाणी
 - c. ध्वनी
 - d. वारा
16. प्रत्येक व्यक्तीला जीवित स्वतंत्र व सुरक्षा याचा हक्क आहे ----- कलम आहे
 - a. कलम ३
 - b. कलम ४
 - c. कलम ५
 - d. कलम ६
17. घटनेच्या कलम 15 मध्ये _____ समानता आणि सार्वजनिक क्षेत्रात समान प्रवेशाची तरतूद आहे
 - a. कायदेशीर
 - b. न्यायिक
 - c. सामाजिक
 - d. धार्मिक
18. संविधानातील _____ अस्पृश्यतेची प्रथा नाहीशी करते.
 - a. कलम १७
 - b. कलम १४
 - c. कलम १८
 - d. कलम १३
19. इ. स. ----- मध्ये परिस्थिती शास्त्र ही संज्ञा प्रसूत केली
 - a. १८५९
 - b. १८६०
 - c. १८६१
 - d. १८६२
20. धर्म स्वातंत्र्याच्या अधिकाराचा उद्देश _____ चे तत्व टिकवून ठेवणे आहे
 - a. धर्मनिरपेक्षता
 - b. समाजवाद
 - c. मानवतावाद
 - d. प्रादेशिकता
21. मानवी हक्क म्हणजे _____ जीवनाच्या त्या अटी ज्याशिवाय कोणताही माणूस सर्वसाधारणपणे स्वतःला सर्वोत्तम बनवण्याचा प्रयत्न करू शकत नाही.
 - a. राजकीय
 - b. आर्थिक
 - c. सामाजिक
 - d. वैयक्तिक
22. _____ म्हणजे मानवी क्रियामुळे जैविक प्रक्रियांनी पर्यावरण प्राकृतिक परिस्थिती निर्माण केलेला बिघाड होय.
 - a. पर्यावरण अवनती
 - b. जैविक
 - c. वाळवंटीकरण
 - d. सागरी न्हास
23. _____ हे सामाजिकरण एक माध्यम आहे
 - a. मित्र
 - b. शेजार
 - c. मूल्य
 - d. विकास
24. _____ दुसऱ्याला इजा करणे .
 - a. हिंसाचार
 - b. आक्रमण
 - c. कायदा .
 - d. प्रसारमाध्यमे

25. दैनंदिन जीवनातल्या समस्यांना ----- असे म्हणतात
 a. वयक्तिक b. संघटनात्मक c. पार्श्व d. पूर्व
26. _____ ने प्राथमिक शिक्षण हा मूलभूत अधिकार बनवला आहे.
 a. शिक्षणाचा अधिकार b. समानतेचा अधिकार c. सांस्कृतिक आणि शैक्षणिक हक्क d. बोलण्याचा अधिकार
27. ----- हा घटक शारीरिक मानसिक आणि भावनिक अडथळाशी संबंधित आहे.
 a. तणाव.. b. आक्रमकता c. संघर्ष d. ताण
28. _____ हे मानवाभोवती असलेले अजैविक आणि जैविक घटक आहेत
 a. इकोलॉजी b. पर्यावरण c. इकोसिस्टम d. भूगर्भशास्त्र
29. ----- हे आक्रमकतेचे कारण आहे
 a. स्थलांतर b. जमातवाद c. शहरीकरण d. खेडेगाव
30. मास्लोचा सिद्धांत ----- शी संबंधित आहे
 a. तणाव b. आक्रमकता c. आत्मपूर्ती.. d. संघर्ष
31. _____ ची प्रक्रिया होते जेव्हा जमिनीचा पृष्ठभाग जीर्ण होतो.
 a. उत्सर्जन b. वाळवंटीकरण c. धूप d. जंगलतोड
32. शोषणाविरुद्ध हक्क -----
 a. संघटनात्मक b. गट c. पर्यावरण विषयक d. वयक्तिक
33. _____ विकास नैसर्गिक संसाधनांचा वापर न वाढवता मानवी जीवनाची गुणवत्ता सुधारण्यावर लक्ष केंद्रित करतो
 a. पर्यावरण b. शाश्वत c. मानव d. पर्यावरणीय
34. पृथ्वीच्या पृष्ठभागाजवळील क्षेत्रफळ _____ एकमेकांशी जोडलेल्या भू-गोलाकारांमध्ये विभागले जाऊ शकते
 a. तीन b. चार c. पाच d. सहा
35. _____ हा संपूर्ण ग्रह व्यापणारा घन, खडकाळ कवच आहे
 a. लिथोस्फियर b. जलमंडल c. बायोस्फीअर d. वातावरण

Answer Sheet for Multiple Choice Questions

प्र. क्र.	उत्तर	प्र. क्र.	उत्तर	प्र. क्र.	उत्तर	प्र. क्र.	उत्तर	प्र. क्र.	उत्तर
1		8		15		22		29	
2		9		16		23		30	
3		10		17		24		31	
4		11		18		25		32	
5		12		19		26		33	
6		13		20		27		34	
7		14		21		28		35	

Marks Obtained: - _____

Signature of the Examiner: - _____

सूचना :-

1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
3. विद्यार्थ्यांना प्रति तास 15 मिनिटे अतिरिक्त वेळ दिला जाईल.

भाग ब

Q.2 - खालील उत्तर द्या - (कोणतेही एक)

(10 M)

- 1) भारतात आर्थिक उदारीकरणाचे फायदे आणि मर्यादा सांगा .
- 2) जागतिकीकरण आणि खाजगीकरण यामुळे भारतात रोजगाराच्या भरपूर संधी उपलब्ध झाल्या आहेत. चर्चा करा .
- 3) खाजगीकरण म्हणजे काय खाजगीकरणाचे फायदे आणि मर्यादा सांगा .

Q.3- खालील उत्तर द्या - (कोणतेही एक)

(10 M)

- 1) भारतीय राज्यघटनेतील मूलभूत हक्कांची चर्चा करा.
- 2) मूलभूत अधिकार म्हणजे काय ? त्याचे महत्त्व सांगा .
- 3) मानवी हक्कांचा जागतिक जाहीरनामा सविस्तर सांगा.

(P.T.O)

Q.4 - खालील उत्तर द्या - (कोणतेही एक)

(10 M)

- 1) तणाव म्हणजे काय ? तणावाची कारणे स्पष्ट करा.
- 2) परिसंस्थाची रचना आणि कार्य सांगा.
- 3) पर्यावरण अवनतीचे कारणे आणि परिणाम लिहा .

Q.5 - खालील उत्तर द्या - (कोणतेही एक)

(10 M)

- 1) संघर्षाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- 2) तणाव कमी करण्याचे उपाययोजना सांगा
- 3) सामाजिकरणाच्या विविध माध्यमाची चर्चा करा

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Seat Number: - _____

Signature of Supervisor with Date:- _____

[Duration: - 2 ½ Hours]

BA115FC22

[Marks 75]

Note: -

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.
3. Students will be allowed 15 Minutes extra time per hour.

PART A

Q. 1 Multiple Choice Questions

(35 M)

1. The process of integration of the national economy with the world economy is called -----.
a. Privatization b. Liberalization c. Globalization d. Disinvestment
2. In the state of _____, the number of farmer's suicides is the highest.
a. Madhya Pradesh b. Maharashtra c. Karnataka d. Chhattisgarh
3. The right to liberty is enshrined in Article ----- of the Indian Constitution.
A. 17 b. 18 c. 19 d. 20
4. The study of the relationship of all living beings to their environment is -----.
a. Ecology b. Biology c. Physiology. d. Chemistry
5. Human rights are -----.
a. Unlimited b. Limited c. Unbreakable d. Acceptable
6. As per the New Industrial Policy, 1991, licensing is required only in _____ industries.
a. Five b. Six c. Seven d. Eight
7. With the introduction of mediums like ----- handwritten letters decreased.
a. E mail b. facebook c. twitter. d. Instagram
8. _____ refers to coerced movement of people away from their home.
a. Local Migration b. Regional Migration c. Forced Migration d. Mass Migration
9. _____ is the process of selling government equity in PSUs to Private Parties.
a. Privatization b. Liberalization c. Globalization d. Disinvestment
10. ----- New Economic Policy Announced.
a. 1991 b. 1992 c. 1993 d. 1994
11. _____ is working with farmers by corporate firms and sharing the rewards.
a. Contract Farming b. Corporate Farming c. Government Farming d. Private Farming.
12. The Universal Declaration of Human Rights ----- was published.
a. 1948 b. 1947 c. 1946 d. 1945
13. Human rights are derived from the principle of _____ law.
a. Government b. Natural c. Judicial d. Human
14. The Universal Declaration of Human Rights ----- was published.
a. 1948 b. 1947 c. 1946 d. 1945
15. Acid rain is the result of ----- pollutants.
a. air b. Water c. Sounds d. Wind
16. Everyone has the right to life, liberty and security of person
a. Section 3 b. Section 4 c. Section 5 d. Section 6
17. Article 15 of the constitution provides for _____ equality and equal access to public areas.
a. Legal b. Judicial c. Social d. Religious
18. _____ of the constitution abolishes the practice of untouchability.
a. Article 17 b. Article 14 c. Article 18 d. Article 13
19. The term ecology was coined in-----
a. 1859 b. 1860 c. 1861 d. 1862
20. The objective of Right to freedom of Religion is to sustain the principle of _____
a. Secularism b. Socialism c. Humanism d. Regionalism

21. Human rights are those conditions of ___ life without which no man can seek in general to be himself at his best.
 a. Political b. Economic c. Social d. Personal
22. -----is a breakdown of the natural environment created by biological processes due to human activity.
 a. Environmental degradation b. Biological c. Desertification d. Marine erosion
23. ----- Socialization is a medium.
 a. Friend b. Neighbor c. value d. Development
24. ----- Injuring another.
 a. Violence b. Attack c. Law. d. Media
25. Problems in daily life are called -----
 a. Personal b. Organizational c. Lateral d. east
26. ___ has made primary education a fundamental right.
 a. Right to Education b. Right to equality
 c. Cultural & Educational Rights d. Right to speech
27. ----- This factor is related to physical, mental and emotional barriers.
 a. stress b. Aggression C. Conflict d. mental
28. ___ is the abiotic and biotic elements that surround humans.
 a. Ecology b. Environment c. Ecosystem d. Geology
29. ----- This is the cause of aggression.
 a. Migration b. Communalism c. Urbanization. d. Gaon
30. Maslow's theory relates to -----
 a. Stress b. Aggression c. Self-sufficiency d. Conflict
31. The process of ___ occurs when the surface of the land is worn away and lost.
 a. Emission b. Desertification c. Erosion d. Deforestation
32. Rights against exploitation.-----
 a. O rganizational b. Group c. Environmental d. Personal
33. ___ development focuses on improving the quality of human life without increasing the use of natural resources.
 a. Environment b. Sustainable c. Human d. Ecological
34. The area near the surface of the earth can be divided into ___ interconnect geo-spheres.
 a. Three b. Four c. Five d. Six
35. The ___ is the solid, rocky crust covering the entire planet.
 a. Lithosphere b. Hydrosphere c. Biosphere d. Atmosphere

Answer Sheet for Multiple Choice Questions

Q. No.	Ans.	Q. No.	Ans.	Q. No.	Ans.	Q. No.	Ans.	Q. No.	Ans.
1		8		15		22		29	
2		9		16		23		30	
3		10		17		24		31	
4		11		18		25		32	
5		12		19		26		33	
6		13		20		27		34	
7		14		21		28		35	

Marks Obtained: - _____

Signature of the Examiner: - _____

[Duration: - 2 ½ Hours]

BA115FC22

[Marks 75]

Note: -

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.
3. Students will be allowed 15 Minutes extra time per hour.

PART B

Q.2 - Answer the Following - (Any One out of Three)

(10 M)

- 1) Explain the advantages and limitations of economic liberalization in India.
- 2) Discuss that globalization and privatization have created a lot of employment opportunities in India.
- 3) What is privatization? Explain the advantages and limitations of privatization.

Q.3 - Answer the Following - (Any One out of Three)

(10 M)

- 1) Discuss the fundamental rights in the Indian Constitution.
- 2) What is a fundamental right? Explain its importance.
- 3) Explain the Universal Declaration of Human Rights in detail.

Q.4 - Answer the Following - (Any One out of Three)

(10 M)

- 1) What is stress? Explain the causes of stress.
- 2) Describe the structure and function of the ecosystem.
- 3) Write the causes and consequences of environmental degradation.

Q.5 - Answer the Following - (Any One out of Three)

(10 M)

- 1) Explain the types of conflicts.
- 2) Explain stress reduction measures
- 3) Discuss the different means of socialization

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX